

Inerati se sprejemajo in velja
trietopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Kolek (štampelj) knese vselej
80 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošilja
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Poslanci „mladih“ na Dunaji.

Živahna debata v državnem zboru o verski postavi pokazala nam je poslance „mladih“ v tisti svetlobi, v kateri smo jih mi že pred volitvami kazali: med njimi in najhujšimi nemškimi in nemškutarskimi udi državnega zbora ni nikakoršnega razločka več, podrli so sami še tisto steno, katero so prej med-se in naše očitne nasprotnike stavili, namreč steno narodnosti.

Da je to popolna resnica, to pripozna „Slov. Narod“ od 13. t. m. sam v članku, s katerim skuša zagovarjati svoje ljubčke in opravičiti njihovo sedanje vedenje. Že v prejšnjem listu je navl sodbe nemških listov najbolj liberalne, nam Slovencem najbolj sovražne vrste o dr. Razlagu in njegovem govoru, ki se sicer — kar smo že omenili — odlikuje s tem, da z mnogimi besedami in bombastičnimi stavki čisto nič ne pové. „Narod“ je zelo ponosen na hvalo teh listov, kateri doslej o Slovencih in njihovih zastopnikih niso drugače nego zaničljivo govorili. Mi nikakor ne zavidamo dr. Razlagu in njegovim tovarišem te hvale, marveč čudili bi se, kako da jih ni sram take pohvale iz sovražnih nam peres, če bi bili dr. Razlag in njegovi tovariši še Slovenci.

A da niso več Slovenci, marveč beguni v nasprotnem taboru, ravno to nam dokaže sprva omenjeni članek „Slov. Naroda“, kateri je gotovo na Dunaju pisan in toraj razkriva popolnoma misli Vošnjakovcev. Ta članek javno pripozna, da zdaj ne morejo zastopniki „mladih“ drugače, nego stopiti v intimno zvezo z nemškimi liberalci proti pravni ali, kakor pravijo, klerikalni stranki. Oni toraj nadvlado

te nemške stranke javno pripoznajo, se ji popolnoma podvržejo in postanejo javni družniki ali pomočna četa nemških liberalcev v boju zoper „klerikalno“ moč; ker pa ta boj velja ravno toliko cerkvi, kakor vernemu narodu slovenskemu, toraj njegovi narodnosti, pomagajo ti poslanci zatirati svoj lastni narod in ga podvreči popolnoma tuji peti, ktera njim samim že na tilniku stoji.

In kako zagovarjajo ali izgovarjajo to svoje postopanje? S prav ničevimi razlogi, zaradi katerih so nekdanj dr. Kljuna, pozneje Črneti tako ostro sodili. Popustili so popolnoma svoj prvotni program, zdaj ne zahtevajo več pravic za narod svoj, ni jim več mar za zedinjeno „Slovenijo“, vse to so na kol obesili; zdaj so že zadovoljni z drobtinami, ktere bi se jim iz hvaležnosti metale od mize večine državnega zbora, ali naravnost rečeno: vrgli so častito halo ljudskih poslancev, ki pridejo pravice tirjat, od sebe in oblekli borni in strgani plašč berača, kateri le prosi in je za vsak še tako majhen dar hvaležen. Da bi bili oni res zastopniki slovenskega ljudstva, potem bi bili pač Slovenci tam, kjer nas je videl prerok Dežman, ko je v deželnem zboru kranjskem rekel, da se bomo vtopili v Nemčiji, kajti ti poslanci se zdaj vedejo na Dunaji tako, kakor da bi naš narod ne imel državne pravice avstrijske, marveč bi bil kak po milosti Nemcev iz dežele še ne zapoden rod helotov ali sužnjih, za ktereja prosijo od mize liberalcev tudi kakega grizljaja.

Res je, mi potrebujemo še veliko, ker skoro nič nimamo, boljših in več ter narodnih šol, železnic, znižanja prevelikih davkov, državne podpore za marsikako narodno-gospodarsko napravo, vseučilišča, večje samostoj-

nosti, ljudskih založnic itd.; a da bi za tako lečo odpovedali se vsim drugim pravicam, kakor to hočejo poslanci mladih, kaj tacega bi nam svetoval le naš sovražnik. Vrh vsega tega nas skušnja uči, koliko nam je pričakovati od hvaležnosti ali dobrovoljnosti nemško-liberalne stranke. Taka hvaležnost je nehvaležnost, to bodo tudi naši „mladi“ na sebi skusili, kedar bodo nemškim liberalcem odveč. Morda kateri za svojo osobo vjame kako zvezdo ali naslov „dvornega svetovalca“, več ne bodo dosegli vsi skup.

„Narod“ med drugim blodi tudi to, da še le zdaj, ko je namreč dr. Razlag govoril v državnem zboru, se ime Slovencev pri naših nasprotnikih s spoštovanjem imenuje. Toda, kako je to spoštovanje? Da bi bil pristopil dr. Razlag, dr. Vošnjak, ali kdorkoli slovenske stranke n. pr. h konstitucionalnemu društvu nemškutarjev v Ljubljani in v njihovem zboru govoril karkoli, bi ga bili ravno tako „spoštovali“ in slavili, ne bilo bi mu treba hoditi na Dunaj, da stopi tam še le v vrsto dr. Schafferjev, dr. Al. Suppanov, Ertlnov ali dr. Schreyev. Če „mladi“ Slovenec v tem vidi vrhunec slave, da ga nemškutarski listi hvale, in misli, da je takrat dober zastopnik slovenskega ljudstva, kedar so nemškutarji zadovoljni z njim, pač ni treba tolikih agitacij pri volitvah in toliko vpitja; kdor kaj tacega želi, mu ni treba toliko stotakov in petakov potrositi, kakor n. pr. gosp. Pfeifer, marveč naj se vsede v dvorani nove realke za mizo in bere naj iz kake brezverske knjige zbranemu občinstvu kaj zanimivega, n. pr. o inkvizicijah itd., in slava mu je gotova; pri tem ima še mirno vest, da ni na Dunaji na stroške dežele živel.

Podlistek.

Zgodovinar dr. Aleksander Jurij Suppan.

(Dalje.)

Prof. dr. Al. Suppan govori že o preganjanju kristijanov v prvih 300 letih tako, da je težbo razsoditi, je li večja njegova nevednost o pravih uzrokih preganjanja in zlasti o tistih razmerah med kršanstvom in med poganskim rimskim cesarstvom, ktere so bile počemši od Trajana poglavitni in bistveni uzrok groznemu preganjanju, ali je pa hujše tisto njegovo sovraštvo do cerkve, po katerem so se nekdanji enciklopedisti odlikovali. Na ta vprašanja je še težje dati pravega odgovora, če se misli, kar je isti prof. in dr. govoril o preganjanju krivoverstva po katoliški cerkvi, zlasti v srednjem veku. To pa je gotovo, da naš velikanski zgodovinar, ako bi bil le nekoliko

dozorel do prave zgodovinske znanosti, ali ko bi njegovih oči ne zakrivala očala liberalnega napuha in liberalne proticerkvene srditosti, bi moral vedeti in ko poštenjak ne smel prezirati teh-le zgodovinskih resnic:

1. Da v srednjem veku je ves zapadni svet bil zedinjen v eni in isti kršansko-katoliški veri ko ena družina ene biše, ene rimsko-katoliške cerkve, in da se o kaki drugi cerkvi srednjemu veku še sanjati ni moglo.

2. Da, popolnoma nasproti razmeram naših časov, je vsemu tedanjemu socialnemu in državnemu, kratko, vsemu javnemu življenju bila edina in nepremakljiva podlaga katoliška cerkev s svojimi verskimi resnicami, s svojim cerkvenim pravom.

3. Da tedaj njemu, ne samo po imenu, ampak tudi v resnici kršanskemu svetu je vera bila najdražji, najimunitnejši zaklad, zguba vere pa največja, najhujša nesreča; da pa ravno zato je tudi tedanji svet prav do živega čutil, in po vsi vrednosti vedel ceniti važni pomen besed božjega Odrešenika, da se ni toliko bati tistih, kateri telo umore, kakor tistih, ki uteg-

nejo dušo umoriti in jo pripraviti v nevarnost večnega pogubljenja.

4. Da tedaj tudi popolnoma dosledno, po splošnem duhu, po javnem mnenju tedanjega veka ni bilo hujšega hudodelnika od tistega, kateri se je predrznil pačiti in kvariti resnice sv. vere, s kugo krivoverstva okuževati druge in tako spodkopavati podlago, na kateri je slo-nelo ne samo cerkveno, ampak z njim vred tudi vse družinsko in državno življenje.

5. Da je ravno tako javno mneje, ravno tak splošen duh časa zahteval, da taki nevarni hudodelniki se nikakor ne morejo in ne smejo trpeti v državno-družinskem življenju, ampak da zlasti njim morajo veljati kazni odmerjene tatovom, roparjem, morivcem in zlasti ponarejevalcem denarja.

6. Da državni oblastniki so bili v tisti megleni dobi tako zaslepljeni in zabiti, da jim nikakor ni šlo v glavo, kako bi bilo mogoče, da bi državni oblasti ohranili zvestobo in pokorščino ljudje, kateri so jo odrekli Bogu, kateri so zoper Boga samega se vzdigovali s tem, da napadovaje verske resnice so se spuntali zoper

Dr. Razlagu se ni čuditi, da je šel med nemške liberalce, kajti on se nam je večkrat zdel jako zmešanih misli, tako da se nam je videl, kakor človek, „ki ne vé, kaj hoče.“ Njegovo djanje vodi večidel častizeljnost. O dr. Vošnjaku mislimo, da ga je gnala slepa strast in sovraštvo do duhovščine v nasprotni tabor. Kaj pa bi rekli o gosp. Pfeiferju in Nabrgoju? Tema menda ni treba poganjati se za dobrovoljnost ministersko, ker jima je njihova politična neizobraženost na poti do viših stopinj. Toraj mislimo, da sta tiha in voljna kimovca in se dasta po dr. Razlagu in Vošnjaku za nos voditi pri boju zoper cerkev in duhovščino, o kateri vendar-le vesta, da je najtrdniji steber podpore narodnosti naše. Kako more neki pravi slovensk narodnjak pomagati pri delu, čegar konec ima biti ta, da se duhovščina spremeni v od vlade odvisen stan, kateri bi, kakor zdaj c. k. uradniki, moral biti nasprotnik narodne stvari!

Ti poslanci „mladih“ so tedaj ali prav kratke pameti, ali pa so nastopili sedanjo pot iz samopridstva in osebnih namenov; to je naša sodba o njih, druge ne moremo izreči.

Zbor katoliško-političnega društva pri sv. Juriju na Šavnici, 8. t. m. (Izv. dop.)

Predragi „Slovenec“! Sprejmi nekatere vrstice iz lepe šavniške doline, ako ti bodo pa vstregle, ti hočem večkrat kaj pisati *).

Med solčnimi in z žlahno vinsko trto ovenčanimi griči šumlja po tibi prijazni dolini bistra Šavnica in namaka z blagoslovom svojih vodenih kapljic rodovitna polja zemlje slovenske. Polja zeleno-rumena kinčajo snažni hramovi, v kojih bivajo krepki Slovenci vernega srca, krepke postave, vneti za drago katoliško Slovenijo. V sredi krasne doline na zeleni trati stoji cerkev sv. Jurija, najstarejša v celi okolici. Po prijaznih gričih, z žlahno trto nasajenih, so postavljene cerkve, kakor čuvaji krasne doline, in kažejo pot v presrečno deželo prebivalcem krasnega kraja. V tem, raju podobnem kraju, se je preteklo leto osnovalo katoliško društvo, ki dela na vse strani, neustrašeno, junaško, kaj lepo. Udov šteje zdaj 152 najveljavnejših mož cele župnije. V preteklem letu je imelo to društvo šest važnih zborov, v katerih so se času in prebivalcem primerno razpravljale najvažnije reči.

Prosimo.

Vredn.

tisto cerkev, katero je ves zapadni svet spoznaval kot edino božjo, edino od Boga postavljeno cerkev, da tedaj tudi popolnoma dosledno so krivoverci veljali kot izdajavci, kot oskrbovalci veličanstva, vredni tiste kazni, ktera je bila tem odmerjena.

7. Da sosebno tiste manihejsko-krivoverške ločine ali sekte, ki jim je splošno ime „Katarci“, so, bodi si po svojih načelih glede zakonskega in družinskega življenja, bodi si gledé fanatične besnosti, s katero so napadali cerkve, duhovne in verno kršansko ljudstvo, so bile obstanku družinsko-državnega življenja tako nevarne, da bi bilo res vredno, ponuditi lep dar našemu zgodovinskemu velikanu, ako nam zamore imenovati le eno državo, ktera bi hotela dandanes pri vsi silni liberalni inteligenciji in kulturi trpeti verske ločine ali sekte z enakimi načeli, z enako fanatično besnostjo, z enakim djanskim počenjanjem. „Boli so“, piše Dölinger, „ti Katarci socialisti in komunisti tadešnjega veka. Napadali so zakon, družino in posestvo. Njihove zmage sad ne bi bil drugi, kakor ta, da po vesoljni podrtiji bi

To društvo je 8. t. m. imelo zopet važen zbor. Prišel ga je ob četrt na štiri društveni predsednik s prav srčnim pozdravom v mnogem številu se sošlih veljavnih mož, ter govoril blizo tako-le:

Slavni katoliški zbor!

Zavoljo važnih reči sem Vas sklical, kat. možje! da jih resno prevdarimo na tem mestu. Kat. možje! Od leta do leta narašča nevarnost katoliški cerkvi. Ta nevarnost se je spremenila v kratkem v hudo sovraštvo, v silno preganjanje in hoče končati s popolnim zatirom in vničenjem kat. cerkve. Cerkev sovražne postave se kujejo po svetu, predlagajo zborom državnim, da bi ondi zbrani posvetni možje — poslanci — sklepali o cerkvenih rečeh, h čemur pa oblasti nimajo ne po božjih, ne po človeških pravicah. Take postave cerkvi popolnoma sovražne so bile vpeljane na Nemškem, v zdaj na videz mogočni, pa ošabni Prusiji. Po teh postavah nima cerkev, ne škof več pravice odgojevati duhovnikov, ampak le posvetna liberalna oblast.

Škofje ne smejo nobenemu duhovniku, naj bo še tako izobražen, skoz in skoz poštenega, pobožnega vedenja, ves navdan pravega cerkvenega duha, podeliti stalne službe, ako prej niso prosili milosti in dovoljenja pri posvetni oblasti. S tem si je posvetna vlada krivično prisvojila neko oblast, ktera jej ne gre, ne po božjih ne po človeških pravicah. Po teh postavah je vzela tudi cerkvi oblast do cerkvenin redov, ktere je prepovedala, akoravno so iz teh redov izhajali najimenitnejši možje, škit in bramba kat. cerkve — misijonarji preblagi — ki so romali po brezbožnem svetu širit božje kraljestvo, in učiti spoznavat pravega Boga. (Dobro! Dobro!)

Kakor se pa hudič boji blagoslovljene vode, tako se boji posvetna oblast rednocerkvenih ?? (Smeh)

Kat. možje! kaj so pa temu nasproti škofje na Nemškem počeli! Višji pastirji na Nemškem so skupaj 26. maja l. l. v posebnem pismu verski vladi razložili svoje mnenje zavoljo teh postav, ter prosili v imenu katoličanov, da se te postave, ker so cerkvi nasprotne, ne potrdijo, še manj pa vpeljejo, ker segajo globoko v starodavne pravice kat. cerkve in še posebej žalijo vest pravega katoličana, ter hočejo cerkev v korenini zatreti.

Prošnja višjih pastirjev je bila glas vpijočega v puščavi. Vladajoči liberalizem je hudo zameril, ter začel še silnejše preganjati cerkev,

vse bilo moralo propasti v barbarstvo in pagansko razuzdanost.“ Tako Dölinger. In ta Dölinger je menda vendar tudi našemu realkinemu zgodovinarju veljavna avtoriteta, saj se ni čulo, da bi on bil oporekal ljubljanskemu konstitucionalnemu društvu, ko se je v svoji adresi vklanjal silni zgodovinarski učenosti v dvojnem obziru slovečega Dölingerja. Zato pa bi bila tudi že naravna dolžnost našega ljubljanskega velikanu, da bi se nekoliko soznanil z Dölingerjem, če tudi le iz tega namena, da bi se meril z njim, morebiti bi bil potem tudi drugače sodil in govoril o preganjanju gledé Katarcev, — se ve da, ako bi mu njegova liberalna vest to dopustila.

Vse te navedene poglavitne in na zgodovinskem polju obče znane in dokazane zgodovinske resnice bi moral naš prof. dr. Aleks. Suppan že ko navadni zgodovinar vedeti, ter bi jih ne smel prezirati, ako je hotel nekoliko znanstveno o svojem predmetu govoriti; ne pa ponujati in prodajati robe, ki se za mali denar dobi v vsaki knjigarni, kjer se „Schauder-romani“ prodajajo in posojajo. (Dalje prih.)

njene redove, in zveste duhovne, kaznoval jih je tudi v denarjih, ter jim skrčil, tu pa tam pa celo vzel že tako majhno njihovo plačo in oropal jih vsega imetja do zadnje podobne na steni. Prepovedal je mogočen liberalizem božja pota, očitne molitve, sv. mašo in hotel zatreti vse, kar je svetega in Bogu ljubega. (Čujte! čujte!)

(Dalje prih.)

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Ljubljane, 15. marca. Včerajšnji „Tagblatt“ piše: Od 14 (!) avstrijskih nadškofov in škofov jih je večina že na Dunaju in marljivo izdeluje načrt skupnega vojnega oostopanja proti strašnim verskim postavam. Dva avstrijska škofa se pa nočeta vdeleževati teh obravnav, namreč stari višji pastir Kraljevograške škofije, čigar vstavoverstvo in državna zvestoba je že prestala marsiktero nevihto, in naš domači višji pastir. Jernej Vidmer. To zdržanje je tem hvalevredniši, ker je sedaj skupni upor avstrijskih škofov zoper brezbožne verske postave naravnost iz Rima zaukazan. Dotično papeževno pismo je bilo 5. t. m. že na Dunaju (7. pa je bilo še le v Rimu podpisano, Vr.) in škofo naravnost spodbuda, naj si, kar je moč, prizadevajo, da te postave ne bodo potrjene, in če bi bilo treba, tudi odločno se ustavljajo pripoznanju teh postav. Pripovedujejo celó, da to posredovanje papeževno, katero je uzročil kardinal in nadškof praški, je tako, da vsled tega pritiskanja celo zmernim škofom, dobrim Avstrijancem, ne ostane družega, kakor ali biti Avstrijanec ali pa odpovedati se škofijstvu.

„Tagblattu“ naj povemo, da avstrijskih škofov ni samo 14, ampak 34, izmed katerih jih več ni prišlo na Dunaj. Jako napačno pa je, da se „Tagblatt“ sklicuje na omenjena dva; kajti kraljevograški škof ni šel na Dunaj zaradi visoke svoje starosti, ker ima že okoli 96 let, ljubljanski škof pa, ker se je škofiji prostovoljno odpovedal, ni dobil vabila, da bi se vdeležil posvetovanja. — Naj pri ti priliki našim duhovnom povemo, kako ljudstvo sodi o novih verskih postavah. Te dni je bilo na šentpeterskem predmestju zbranih več kmetov, Zgovarjali so se med drugim tudi o tem, ali bodo šli naš višji pastir k posvetovanju na Dunaj ali ne. Prav imajo, pravi nek liberalec, da ne gredo, to je pametno. Pa kmetje mu odgovoré: „Če se duhovščina zdaj ne potegne za cerkveno reč, jim bo to jasen dokaz, da je vse, kar učé. le sleparstvo, in da bodo vedeli se jih znebiti.“ Sodite zdaj sami, ali je varno molčati še dalje in ne tirja marveč dolžnost, ljudem naznaniti, da duhovščina rajši zgubi premoženje, prostost in življenje, kakor da bi izdala sv. cerkev.

Iz Ljubljane, 16. marca. „Narod“ neslovenski list. Kdor to pobija, kar je vsem Slovencem najdražje, taki ni več Slovenec, taki je mož iškarijotovske moke. Zadnjič je „Narod“ natezal z veseljem celo torbo nemških frajmavarskih listov, kateri hvalijo dr. Razlaga, ker je prestopil na stran prijateljev novih postav. V št. 60 pa nateza nekatere češke liste, ki so za nove postave. To pa „Narod“ svojim bralcem zamolči, da privrženci teh listov so pri zadnji volitvi za državni zbor popolnoma propadli, še bolj, kakor ustavoverni kandidatje, da tedaj glasilo ni glasilo češkega naroda. Spomina vredno je tudi kakor „Nar.“ piše o „Politiki“ in „Pokroku.“ Pritrjuje namreč, da nobeden teh listov si ne upa govoriti za osnovo novih postav. In zakaj ne? Menda ne bomo čisto napačno rekli, ako ter-

dimo, da iz spoštovanja do čeških katoličanov. Pomislimo pa, da na Češkem je v primeri s Slovenskim veliko veliko več drugovercev, kot pri nas. Slovenija, smemo reči, je čisto katoliška. In vendar „Narod“ največjo večino vernih katoličanov z vednim nespremišljenim zaničevanjem katoliške in cerkvene zadeve ne le prav polnoma prezira, ampak on jih v njih veri žali, psuje, zavira, zasramuje, zatira. Taki list nikoli ni slovensk list.

Iz Ljubljane, 15. marca. (Izv. dop.) Razlag, Razlag, kamo si zabredel? Sv. Oče Pij IX. so v okrožnici 7. t. m. do kardinalov, nadškofov in škofov našega cesarstva in celó v pismu do cesarja samega spregovorili javno zoper tako imenovane verske postavbe; ti pa s svojimi drugovi si govoril in se potezaš za nje. Da ne omenjam Schafferja et comp., — na eni strani Pij IX., poglavar svete katoliške cerkve, na eni pa dr. Razlag, dr. Vošnjak, Pfeifer, Nabergoj itd. — kadar vstane v cerkvi kak prepír zastran uka, ktere učenike moramo poslušali? Tiste, pravi katekizem, katekizem katoliški, kteri so s papežem zedinjeni — vsled obljube Kristusove: „Simon, Simon, glej, satan vas je hotel imeti, da bi vas presejal, kakor pšenico. Jaz pa sem prosil za te, da ne jenja tvoja vera; in ti — spreobrnjen — potrjuj svoje brate.“ Luk. 22. Po tem pooblastilu so naslednik Petrov potrdili brate svoje, škofo avstrijske, in upamo, da potrjeni — po zgledu svojih bratov pruskonemške države — vkrenejo, kar bode prav pred katoliškim svetom in pred Bogom. Sedaj vemo katoliški Slovenci, s ktero stranko nam je držati v glasovitih verskih postavah, ki se kujejo in snujejo na Dunaju.

— Lužiških Srbov, Vendov je zdaj 163.000 duš, izmed kterih jih 54.000 prebiva na Saksonskem, 49.000 na Pruskem. Že v 11. stoletji je zgubilo to ljudstvo svojo samostalnost, in vendar se je še ohranilo do današnjega dne; poslednji ostanek polabskih Slovenov, ki so nekdanj toliko sloveli v številu in moči. Kako čudovito se upirajo ponemčevanju, najjasneje kaže to, da lužiški Serbi poslednja leta v številu ne pojemajo. Leta 1849 jih je bilo na Saksonskem in Pruskem samo 137.928, 1860. leta pa že 162.828. Ohranjuje pa Slovine v teh krajih le cerkev in šola. V gorenjih Lužicah je 62 cerkev s 74 slovenskimi mašniki in 129 šol s 151 slovenskimi učitelji; v dolnjih Lužicah je pa 26 cerkev s 27 mašniki in 40 šol s 43 učitelji. Veliko zaslug za slovensko narodnost si je pridobilo tudi narodno slovstvo, zlasti pa slovstveno društvo „Matice“, ki je od leta 1853 doslej razširilo 110.000 iztisov ljudskih knjig po ceni in 130.000 iztisov svojega srbskega koledarja in ki na svetlo daje lastni časnik. Društvo „Matice“ je kupilo v Budišinu za 300.000 goldinarjev stavišče, kjer se bode zidalo veličansko poslopje za knjižnico, za razne zbirke, za narodno tiskarno i. dr., in ima v ta namen že več od 21.000 goldinarjev. Vsi stroški za to narodno poslopje bodo znašali 52.000 goldinarjev, in kar primanjkuje, se bode nabiralo pri prijateljih Slovenov. Prvosednik društva „Matice“, J. E. Smoler, se je zato obrnil tudi do avstrijskih Slovanov za podporo tega narodnega dela. Darove sprejema bukvar F. A. Urbanek v Pragi.

Iz Cirknice, 14. marca. (Izv. dop.) C. k. okrajno glavarstvo je kaznovalo vse tri tukajšnje duhovnike, ker so oskrbeli podpise na znano peticijo kat. društva; in sicer je moral g. dekan plačati 10 gld., kaplana pa po 5

gld. kazni zarad prestopka §§. 7 in 11 drž. zakonika 1854. — Premišljevanje k temu kapitelnu naj si častiti bralec naredi sam. Ako bi ga mi pisali, bi ga „pri veliki svobodi, kakoršna je v Avstriji“, brž ko ne brala samo policija.

Iz Maribora, 14. marca. Katoliško-politično društvo je imelo 8. t. m. zbor, kterega se je vdeležilo čez 130 udov. Enoglasno se je sklenila graški podobna resolucija; po nasvetu grofa Brandisa se je pa tudi sklenilo mil. knezoškofu poslati adreso ter ga prositi, naj krepko in neprestrašeno brani pravice sv. cerkve, vedevisi, da ga podpirajo vsi verni celé škofije, ki bodo pogumno prenašali vse, kakoli utegne priti.

Iz Gorice, 12. marca. Današnji zbor političnega društva „Gorice“ je grofu Hohenwartu in tovarišem izrekel svoje priznanje in najprisrčnejšo zahvalo, ker so tako pogumno branili pravico in svobodo katoliške cerkve.

Dunaj, 16. marca. Državni zbor hiti, kar je najbolj mogoče, da bi dovršil posvetovanje o konfesijonelnih postavah. Liberalci so bili tega silno veseli, ter so se v svoji prevzetnosti norčevali iz škofov, ki so se zbrali v posvetovanje, pa že jim je začela beseda upadati. Papež so namreč 7. t. m. vsim škofom avstrijskim poslali okrožnico, v kateri rečejo, da nove konfesijonelne postavbe hočejo državi izdati in podvreči sv. cerkev. Na videz, pravijo, so te postavbe zmernejše od pruskih, v resnici pa jih navdaja ravno tisti duh in značaj, ter pripravljajo sveti cerkvi ravno tisto pogubo. Konečno izrečejo papež svojo nado, da se bodo škofje krepko potegovali za pravice sv. katoliške cerkve. Z veseljem upanjem jih navdaja tudi vdanost in pobožnost cesarja Franca Jožefa, kteremu so ravno tisti dan pisali, ter ga za božjo voljo prosili, da naj ne izda cerkve nečastni sužnosti in naj ne spravlja svojih katoliških podložnih v najhujšo zadrego. To pismo papeževo je nam katoličanom v veliko tolažbo. Papež so z njim pokazali, da kot zvest varuh čujejo nad svojo čedo in jo želé ovarovati priteče ji nevarnosti; zlasti razodevajo svojo posebno ljubezen za Avstrijo; oni svaré, preden so postavbe še potrjene, da bi obvarovali katoličane hudih bojov, ki so se vneli na Nemškem in ki bodo gotovo nastali tudi pri nas, če bi te postavbe obveljale. Pa upamo, da se to ne bode zgodilo, da bodo cesar poslušali svarijoč glas sv. očeta. Kako bi ga tudi ne? Katoličanstvo je povzdignilo Avstrijo, katoličani so jo obvarovali pred silnimi napadi turkov, brez katoličanov bi bila Avstrija in hiša Habsburška zginila iz zgodovine, in vladarji habsburški naj zdaj preganjajo katoličane, ki so jih ohranili in povzdignili? Ne, to je nemogoče! To živo čutijo tudi liberalski listi, zato so vsled papeževe okrožnice zelo poparjeni, a tolažijo se s tem, da bode cesar, ki je potrdil prve od papeža zavržene konfesijonelne postavbe, potrdil tudi te. Pa to upanje je brž ko ne prazno. Liberalizem je cesarja na Ogerskem pripravil v tako zadrego, da je skoro nemogoče sestaviti ministerstvo; v naših deželah bi bile vsled teh postav zadrege še večje, ne moremo si tedaj misliti, da bi v tem nevarnem slučaju cesar hoteli pomnožiti zadrege.

Vnanje države.

Pruska. Zaprti poznanski škof grof Ledohovski je višo sodnijo že večkrat prosil

dovoljenja, da bi mu smel njegov kaplan pri sv. maši streči in da bi smel imeti lastnega služabnika. Pa sodnija njegove prošnje ne usliši.

Francoska. Volitev Ledru — Rollinova je mnogo poslancev levega središča pripravila, da so potegnili z vlado. Pri glasovanju o interpelaciji Christople-ovi je njih 16 glasovalo za vlado, 15 pa se jih je zdržalo glasovanja. Po sklepu nekega zbora enakomislečih bode Ledru — Rollin v narodni skupščini stavil predlog, da se naj zbornica razpusti, kadar bode izvršila ustavne postavbe. Pa ta predlog gotovo ne bo obveljal; tudi omenjena postava še dolgo ne pride na vrsto, ker zbornica 25. t. m. za nekaj časa preneha in levičarji posvetovanje jako zadržujejo. Vsak dan sprožijo kako reč, ktera zbuja prepír, in zadržuje posvetovanje važnih in imenitnih predlogov. — Govori se, da se je vsem katoliškim in legitimističnim časnikom priporočilo, naj zopet začno pisati za postavnega kralja Henrika V. Ali pa bodo kaj opravili, se še ne ve; do sedaj se jim še nobenkrat ni posrečilo stranke spraviti pod en klobuk. — Pruska hoče škofije v Alzasiji in Loreni na novo omejiti. Ker segajo te škofije tudi na Francosko, mora tudi ta v to privoliti. To pa bode storila le s to pogojo, da se ne kratijo pravice francoskih škofov in papeževe. Bismarck se bode temu težko vdal in se bode te prilike poslužil zopet pridobiti vpliv, kterega je pod Thiersom na Francoskem imel. Morda bo zopet z vojsko žugal. — Komunisti hočejo na Angleškem jutri praznovati obletnico socijalne pariške revolucije od 18. marca l. 1871. Pa dotična povabila so na pošti zasegli. Bolje bi bilo, ako bi jih bila razposlala, potem pa opazovala, kteri ljudje se bodo vdeležili te prekucijske svečanosti.

Domače stvari.

(6000 gld. državne podpore) je došlo vodstvu ljubljanske pripravnice za učitelje in učiteljice, da se imajo razdeliti po vrednosti med učence in učenke. Razdelili so se, pa kako! Vsak človek bi mislil, da bo od teh 6000 gld. podpore se razdelil večji znesek med učence, kakor med učenke, in to iz prav važnih razlogov. Učenci namreč, ki se pripravljajo za učitelje ljudskih šol, imajo gotovo tudi namen izobraziti se za učitelje, kterih tako povsod manjka, in bi morali se na vso moč podpirati. Učenke pa hodijo v pripravnico večidel le zato, da se izobražujejo same za-se, komaj deseti del jih bo morda res lotilo se učiteljstva, toraj je njihov namen bolj egoističen, one se uče za-se in ne za druge, tudi ni bilo dozda še slišati, da bi učiteljic manjkalo; učenke pa se izobražujejo, da bodo s svojo izobrazenostjo koristili državi. In vendar se je podpore 6000 gld. večji del razdelil med učenke, ki so deloma prav premožnih starišev in ne bodo nikdar učiteljice; učencem (pripravnikom) se je le malo dalo, da-si bi se bilo smelo posameznim, posebno revnim in pridnim, priti na pomoč z 200 gld. Ali se na ta način doseže namen „državne podpore“, ktera se jemlje od davkov ljudstva? Kako more n. pr. profesor Gariboldi opravičiti to, da nakloni hčeri trgovca (ki je, se vé da nemškutar), od ktere on in vsak drugi vé, da obiskuje pripravnico le za to, ker ima čas, in ne bo nikdar učiteljica, 150 gld. podpore, med tem ko mnogo pripravnikov, kteri imajo gotovo namen izobraziti se za učitelje in potem tudi postati učitelji, ni čisto nič dobilo? — Uradna „Laib. Ztg.“ je pa potem še tako breztaktna,

da priobči imena vsih, kateri so kaj dobili, zraven pa tudi tiste, kateri niso nič dobili, tako da imajo ti zadnji memo škode še sramoto. Tega ne moremo nikakor odobriti.

(„Beseda“), ktero je napravila ljubljanska čitalnica preteklo nedeljo, je bila zopet prav lepa. Močni zbor čitalničnih pevcev se je odlikoval z dvema pesmima, zadnjo je moral po občnem zahtevanju celo ponoviti. Izvrsten je bil tudi tercet na glasoviru, violončelu in goslih, v katerem se je gospodična Melanija Hohnova pokazala tehnično jako dobro izurjeno igralko na glasoviru, gosp. Šantel pa zopet kot umetnika na violončelu. Tudi Liszt-ovi variaciji v „Faustu“, delu, ki potrebuje velike izurjenosti prstov, je bila gospodična Hohnova kos. Občinstva je bilo mnogo in vse prav zadovoljno z besedo. Gospodu Šantelnu pa zopet častitamo.

Razne novice.

— Poštni urad v Ljubljani. Na novega leta dan je bil iz Ljubljane odposlan list pod napisom: „Gosp. Matija Starec, učitelj v Šentjurju na Dolenjskem“, pa je še le 8. t. m. prišel na tukajšnje postajo. Romal je po 19 poštah, po Kranjske, Stirske itd., Bog ga vedi, kod še, Napis je bil vendar odločno narejen, samo to napako je imel, da je bil v slovenskem jeziku. — Skoraj bi rekel, zgolj hudobija je pri poštah, da pusté liste poltretji mesec po svetu romati.

— Ogenj se je 9. t. m. vnel na Grosupljem, ter vpepelil štiri hiše in nekaj drugega poslopja. Zažgano je bilo po nerodnosti. Nek samec si je kuhal o poludne jed, bilo je že vse pripravljeno, le zabele je še manjkalo; dene tedaj na žerjavico masti ali masla, ktero se pa vname. Mož hoče z vodo pogasiti, toda razburjena zabel bruhne iz „ponvice“ naravnost v streho, ktera se mahoma vname.“ Zavarovan ni bil nobeden. Toliko je nesreč in ljudje se ne spametovajo, da bi se zavarovali. Kdor tega še ni storil, naj se poda k „Sloveniji“, ter naj to brž stori. Male letne stroške kmalo pozabi, če ga zadene nesreča, pa ima saj kaj v roke vzeti, da si naredi novo poslopje.

— Liberalni občinski zbori so začeli zahvale pošiljati ministerstvu in državnemu zboru zaradi konfesijonelnih postav. — Bomo videli, če bodo začeli kmali razreševati take zbore, kaj-li?

— Iz Ilir. bistriškega okraja 10. marca. Po noči med 7. in 8. t. m. se je v vasi Koseze pri M. zgodila neka čudna tatvina. Ukradeno je bilo, pravijo, do 300 gld. in sicer v sobi, kjer sta gospodar in gospodinja spala. Uzmovič si je bil preskrbel še luč, da je ložej pobral ves denar; potem je pa luč popustil, da je ukradenima skoro do dne gorela. Kdo je bil ta predrzneš, se še ne ve. — Med Št. Petrom in Reko so nekaj železničnih vlakov spremenili; tisti, ki je vozil iz Št. Petra po noči okoli 1/4 3 v Reko, vozi zdaj iz Št. Petra nekoliko pred 11. uro dopoldne na Reko. Tisti pa, ki je iz Reke v Št. Peter vozaril do 10. ure zvečer, pride zdaj do 5. ure popoldne, drugi so po starem. In temu moramo oporekati, ker je železnično vodstvo slabo vredilo šentpetersko železnico, ker samo en vlak bo tistim prav, ki gredo proti Ljubljani, namreč tisti, ki pride dopoldne za brzo- ali poštni vlak. Drugi vlaki pa se vsi z vlaki proti Laškemu vjemajo, in na Ljubljano namenjenemu bi bilo silo dolgo čakati. Pa kaj? da je le za Lahe prav in dobro. — Pri nas je silno slabo,

kar je hlapon začel vozariti, tako da nam silen stradež žuga; in že zdaj je lakota! Pridelka ni, lesa ne za prodajo, pa še kdor ga kaj ima, ga ne more v denar spraviti; tako je res žalostna tihota, kakor po vojski. In gospodom davkarjem pa vedno prst „žugavnik“ po koncu stoji v davkarijah: „Bauer zahlen!“ Če ne, pa vržejo špago „eksekutivne dražbe“, da Bog pomagaj!

— Uboštvo učencev na Dunaji. „N. fr. Presse“ sama spoznava, v kakošno siročino je nova doba pripeljala učence na vseučilišču, ker piše 12. sušca: „Revščina pri vseučilišnih učencih raste od dne do dne, in zato se med sramožljivimi ubogimi in berači tudi že nahajajo učenci. Za gotovo smo izvedeli, da učenci tukajšnjega pravoslovja so bili primorani na trdih klopih v šoli prenočevati, da se odslej vsako noč šole preiskujejo in da šolski služabniki strašne reči vedó pripovedovati o potrebi znanih učencev treh svetnih učilišč (modro-, pravo- in zdravoslovnihi). In ker sila kola lomi, se ni čuditi novici, da je bilo to zimo brez števila zimskih sukenj v učilnicah ukradenih — ubogi učenci so si menda kruha kupili za denar, ki so ga prejeli za suknjo bogatejšega tovariša. Mali obrtniki ne morejo na upanje dajati, popačeni učenec se poprime surovosti ter žuga, kakor bi imel pravico tirjati. To so žalostni dogodki, ki razodevajo temno stran sicer v vnanjem veselega življenja učencev. Bati se je rakove poti v učenju, spridenosti in popačenosti učencev.“ — Glejte svobodnjaki, kakošen cvet se prikazuje v vaši dobi. Papeža in sveto cerkev znate dobro obirati in obrekovati, in ne veste, da, kdor piš seje, vihar žanje.

— O pravilo ljudskega učitelja. V srenji H. v Bukovini (toraj v Cislajtani, pozor!) je učitelj bil primoran, po navadi vsako saboto najstarše in najimanitnejše srenjčane briti. Neko saboto ga nenadoma obišče tovarš njegov in dobi, kadar je bil ravno v tem opravilu in je z britvijo prav vrlo čedil pričujoče kmetiče. Ne dá se motiti v svojem poslu, dokler ne obrije poslednjega. Ko možje zadovoljni odidejo, ga začuden vpraša sosed učitelj: „Kako je to, ljubi tovarš, da ti briješ te ljudi, vsaj kolikor mi je znano, ti nisi brijač?“ — Res nisem jaz brijač, odgovori prashani učitelj, toda — sila ni mila! Ti kmetiči, védi, so vsi šolski svetovalci, in gorjé meni, ko bi jih jaz ne hotel briti; meni bi ne bilo prestatí v službi, in bi tudi plačila svojega ne dobil. Blagor tebi, ako so tvoji šolski svetovalci taki, da ti jih ni treba, kakor meni briti vsako saboto!“ — Kaj porekó na to oni, ki so tolikanj grajali, ako je sem ter tje kak ljudski učitelj z gospod očetom ali kaplanom postregel nekoliko pri mizi, pri kateri je gost bil tudi sam in se je toraj postreglo tudi njemu? —

— „Steklih psov je na Dunaju čedalje več; gotovo je tega liberalizem kriv“ kali?“ je rekel eden ljubljanskih listov. — Nato bi se smelo reči: Steklih ljudi je v Ljubljani čedalje več; gotovo je tega liberalizem kriv, kali?

— Lanske letine na Českem-„Prager Zeitung“ naznanjuje, da se je l. 1873 manj pridelalo, kakor l. 1872, in sicer; pše, nice 546.000, rži 3,856.000, ječmena 735.000, ovsa 2,229.000 vaganov. Tudi s korunstvom je bila taka, in sicer se je pridelalo manj koruna 5,000.000 vaganov, sladkorne repe 6 milijonov centov in hmolja 650 centov.

Umrli so:

12. marca. Elizabeta Prek, branjevka, 54 l., za razlivom v pljuči.

13. marca. Blaž Butara, gosač, 68 l., za pljučno sušico. — Jera Kuhar, gostica, 67 l., — in Boštjan Majdič, železn. čuvaj, 41 l., oba za oslabljenjem pljuč. — France Štrus, berač, 70 l., za mrtvoudom.

14. marca. Juri Koritnik, zidar, 42 l., za pljučno sušico. — Marjeta Feigl, gosaška vdova, 85 l., za oslabljenjem. — Ana Rekar, nadkondukterjev otrok, 2 l., za kozami

15. marca. Ernest Gallé, rezervni lajtenant, 22 l., za pljučno sušico. — Elizabeta Samatorčan, gosaška vdova, 64 l., za splošno vodenico. — Andrej Ponikvar, dijak II. gimn. razreda, 14 l., za vnetjem mreže pri možganih. — Leopold Plahata, kroj. otrok, 5 mesecev, za božjastjo.

Eksekutivne dražbe.

23. marca. 3. Avrelije Tomasi-jeve hiša na velikem trgu št. 11 (15000 gl.), — 3. Karoline Fabijani jeve hiša na Poljanah (65000 gl.) obe v Ljubljani — 2. Jak. in Ane Muhič-eve (1877 gl.) v Žužemberku. — 2. Jurij Štempihar jevo iz Cerkelj (4242 gl.), — 2. Urše Dolinar-jeve iz Treboj (35 gl.), obe v Kranji. — 1. Matija Merhar-jevo iz Dolenjevsi (1400 gl.) v Ribnici.

24. marca. Mart. Zorž-evo iz Slapa (407 gl.), — 3. Ant. Bavčar jevo iz Poddrage (487 gl.), — 3. Ant. Trošt-ovo iz Poddrage (952 gl.) vse v Ipavi. — 3. Gašper Vašelj-evo iz Stare oslice (250 gl.), — 3. Fr. Grošelj ovo iz Češnjice (500 gl.) obe v Loki. — 2. Jož. Vidmarjevo (1065 gl.) v Senožečah. — 2. Ed. Friškovec-evo iz Slivne (1617 gl.) v Litiji. — Lor. Jeglič-eva hiša (3500 gl.) v Loki. — 2. Jan. Drgane-evo (148 gl.) v Metliki. — 1. Lor. Doles-evo iz Orehovca (1757 gl.) v Postojni. — Jak. Kokalj-evo iz Dolenje vasi (695 gl.), — 1. Mat. Rabus-ovo iz Koprivnika (120 gl.) obe v Črnomlju. — 3. Amalije Globočnikove fužine za kose (3300 gl.) v Trzinu. — 1. Ant. Tekave evo iz Dolenje vasi (3330 gl.) v Ribnici. — Jan. Ostank-ovo iz Strmce v Postojni.

Telegrafične denarne cene

16. marca.

Papirna renta 69.90. — Srebrna renta 74.05. — 1860letno državno posojilo 103.70. — Bankine akcije 971 — Kreditne akcije 228.—. — London 112.—. — Srebro 106.40. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 8.93.

Denarstvene cene.

14. marca.

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		69.80	69.80
5% renta v srebru		73.90	74.—
Srečke (lozi) 1854. l.		98.—	98.50
„ „ 1860 l. cel.		103.75	104.25
„ „ 1869. l. petinke		108.50	109.—
Premijski listi 1864. l.		138.75	139.—
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		93.—	—.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%		86.50	—.—
Ogerske po 5%		75.—	75.75
Hrvaške in slavonske po 5%		75.50	77.50
Sedmogradske po 5%		73.50	74.—
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		966	968
Unionske banke		126.50	127.—
Kreditne akcije		231.—	231.25
Nižoavstr. eskomptne družbe		870.—	—.—
Anglo-avstr. banke		137.50	138.—
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.		169.30	170.—
Tržaške „ 100 „ k. d.		—.—	117.—
„ 50 „ „ „		53.50	—.—
Budenske „ 40 gld. a. v.		24.25	24.75
Salmove „ 40 „ „ „		32.25	32.75
Palfi-jeve „ 40 „ „ „		23.75	24.25
Clary-jeve „ 40 „ „ „		28.—	30.—
St. Genois „ 40 „ „ „		24.50	25.50
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „		20.50	21.—
Waldstein-ove „ 20 „ „ „		24.—	24.50
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.28	5.20
Napoleonsd'or		8.92	8.88
Srebro		106.25	106.50

V cerkvi ljubljanske bolnišnice so

ORGLJE (14—1)

s 7 spremeni (registri) na prodaj. Več o tem se zvé pri ondotnem dušnem pastirju.

Zadnjo številko našega lista je zopet policija pograbila, zaradi nekega dopisa iz „Novomesta“; vnovič natisniti nam je ni bilo mogoče. Da pa naši naročniki ne trpe preveč škode, smo današnjemu listu pridjali prilogo.

Kratek pregled zadnjih razgovorov v državnem zboru.

Zdaj, ko je potihnil odmev živahnih razgovorov od sten dunajske lesenjače, se pač splača, posneti iz nekterih teh govorov nekoliko stavkov, kateri se nam bolj važni zde, kar smo že obljubili svojim bralcem.

Za Hohenwartom je govoril poslanec ljubljanskega mesta, dr. Schaffer. Čujmo, kako sodijo njegov govor nepristranski nemški listi, med njimi „Reform“. Dr. Schaffer — pravi „Reform“ — povdarja vsegamogočnost države, zraven ktere se nima nobena druga samostojna moč trpeti, vendar hoče, da bi se naše cerkveno vprašanje rešilo po pruskem kopitu. Konec govora si dovoli dr. Schaffer izrek, „da se v Avstriji katoliška duhovščina, kakor je dokazano, zelo enostransko in nepopolnoma izobrazuje.“ K temu opomni „Reform“: „Ravno nasproti; dokazana in enostransko pripoznana resnica je, da je katoliško duhovstvo v Avstriji splošno najbolj omikano ali izobraženo na vsem svetu. Enostransko je pač res izobraženo, a le zato, ker je katoliško izobraženo. Katolišk duhoven res ne more biti ob enem evangelijsko (luteransko), židovsko ali celó nihilistično izobražen.“ S temi besedami je popolnoma obsojen govor dr. Schafferja, kterege mu je najbrže Dežman spisal, da se ga je dr. Schaffer na pamet naučil, ker ni bil prav nikakoršen odgovor na to, kar je pred njim Hohenwart govoril.

Poslanec Greuter — piše dalje „Reform“ — je s prav duhovsko vzvišeno navdušenostjo branil cerkev in pravil resnice, katerim se cerkveni sovražniki niso mogli, kakor po navadi, posmehovati. Pač pa so hoteli, da bi ga bil predsednik javno grajal. Poslanec Gölle- rich ni bil v stanu zbrisati vtiska njegovega govora, liberalci so si želeli Schindlerja nazaj, kterege so nekdanj slepe strasti pokopali.

Knez Czartoryski je želel v cerkvenih zadevah ameriški princip (po katerem bi se namreč država prav nič ne mešala v cerkvene zadeve). Tudi je govoril za to, da bi se postavodajstvo v cerkvenih rečeh izročilo dežel- nim zborom. Dr. Dürnberger se je postavil popolnoma na stališče vsegamogočnosti države in zato je bilo popolnoma prav, da mu je Weiss pl. Starkenfels postavil nasproti moč vere. Rekel je: „Tu gre na zadnjem mestu le za boj vere proti neveri.“ Poslanec Fuks je srdito sukal vse orožje, s katerim so sovraž- niki cerkve vseh vekov treskali ob skalo cerkve, pa je niso mogli razdrobiti. Poslanec Lien- bacher je pobijal postavo pravilno in izdatno in odbijal to, kar se je cerkvi očitalo, z zgo- dovinskimi dokazi.

Poslanca Suessa govor slavé liberalci, češ, da je bil najtehtniši vseh govorov in najodli- čnejši. Govor sam po sebi je res lep, a trjenju, da je katoliška cerkev sovražnica razvoja člo- veškega duha, omike, — temu trjenju naspro- tuje vsa zgodovina omike človeške. Cerkev sama je več stoletij gojila in najbolj razširjala omiko, in da tudi takemu človeškemu umu, ki se je popolnoma odtrgal od nje, ni bila na poti pri izobraževanju, to je dokazano po se-

danjem stanu omike, po tem, da je profesor Suess tako zelo učen in izobražen.

Za ostrim nasprotnikom načrta postave, poslancem Harantom, je govoril dr. Dittes. On je hotel prekositi Suessa, prosil je narav- nost, „da bi smel kot demokrat malo debeleje streljati, kakor prof. Suess“. In na to se je izpovedal: „da v zgodovini vseh vekov in vseh narodov ni našel večega, nesramnišega in bolj nesrečnega ali škodljivega sleparstva, kakor je sleparstvo z vero in cerkvijo“. Levica ga je pohvalila. Dr. Dittes-u je vsaka vera goljufivo sleparstvo, vsak, ki je kako vero osnoval, samopriden goljuf, on pravi o vsaki posvetni vladi, da se je vdeležila tega sleparstva, da ji je služilo tudi za samopridne namene. Po dr. Dittes-ovem mnenju ni vera ne državna, ne cer- kvena. On zahteva popolno prostost vesti, toraj tudi dovoljuje, da človek nima nobene vere! No, ta prostost je v Avstriji, dokaz temu je dr. Dittes sam. Da bi ne bilo, bi njega pač ne bilo v Avstriji, bi ne bil on zastopnik du- najskega mesta, najmanj pa ravnatelj pedago- gije. Naj ima dr. Dittes s svojimi privrženci vred svojo prostost vesti; katoličani pa imajo čisto drugo vest in zahtevajo, najmanj po ravno tisti pravici, kakor dr. Dittes, za svojo vest tudi popolno prostost.

Res, lahko se reče, da je dr. Dittes vso debato speljal na nespodobno pot. Za njim je bilo govornikom težko, ji zopet dati spodobno podobo. Dr. Pražak je govoril s tehtnimi vzroki zoper postavo, Lah Venturi zoper Greuterja. Ruzcka je govoril iz cerkvenega stališča zoper, vitez Carneri, zaverovan v vsegamogočnost države, za postavo. Dalmatinski poslanec Pav- linovič je govoril hrvaško.

Dr. Razlag, mladoslovenec, je razveselil centraliste s tem, da ni le govoril za postavo, ampak se tudi sam spreobrnil k centralizmu. Ko sta še tirolski poslanec dr. Graf zoper, in dr. Wildauer za postavo govorila, in se sprejel konec debate, je stavil še dr. Kronawetter predlog, da se dá splošna verska postava, po kateri bi se država ne zmenila za vero. Ta predlog se pa ni dovolj podpiral. Dr. Smolka je stavil za tem še predlog, da bi se posveto- vanje o načrtu postave odložilo do tistega časa, ko bi bila poročila odsekov o drugih načrtih gotova. Minister nauka in ministerski pred- sednik sta potem tudi govorila in hiša (levica) in galerija sta jima ploskala.

Kako se je glasovalo, je že znano. Kon- servativna stranka je potem naznanila, da se pri specialnih debatah ne bo vdeleževala. Mi pa smo še celo tega mnenja, da bi, akoravno je svet strmel nad govorom našega poslanca Hohenwarta, se naša stranka ne bila imela vde- ležiti tudi generalne debate ne; res zanimivo bi bilo potem, kako bi bili liberalci svoje go- vorne „volke“ drug za drugim spuščali. Morda bi bili naši poslanci se še bolj odlikovali, ko bi jih ne bilo v zbornici.

Temu splošnemu poročilu pristavimo še to, da se je 16. t. m. pričela splošna debata o načrtu postave zaradi plače duhovnov ali ver- skega zaklada. Vpisanih je bilo 25 govornikov, vsi zoper postavo, a govorili so le dr. Meznik, Hohenwart, Pflügel, Vitezić, Weber, Dipauli in Bärnfeind, potem je bil sklenjen konec debate.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Šmarje, 16. marca. (Izv. dop.) Naša občina je 9. t. m. imela volitev za po- sredovalne sodnije. Izvoljeni so: Za voditelja Anton Pader iz Gonič, za posredovalne može pa: Jožef Primic II. svetovalec iz Glineka, M. Pucihar, občinski odbornik iz Gonič, M.

Rozman, kupec iz Šmarje, V. Ogorelec, po- sestnik iz Klanca. Občina šmarijska je druga na Kranjskem, ki se hoče posluževati pred dvema letoma po deželnem zboru vpeljanih po- sredovalnic. Obširneje poročam, ko dobimo v roko napeljevanje c. k. okrajnega glavarstva in bomo vedeli, pri čem smo.

Iz Dunaja, 17. marca. Državni zbor je 16. t. m. pričel obravnavo druge verske postave o cerkvenem premoženju in o done- skih k verskemu zakladu. Zoper to postavo se je oglasilo 25 govornikov, za njo nobeden. Najsičajniši je bil zopet govor grofa Hohen- warta, ki je pri ti priliki jako odločno zavrnil ministra, ktera sta ga bila pri sklepu splošne obravnave o prvi verski postavi prav po kri- vici napadla. Tudi ta govor bomo po steno- grafičnih poročilih predstavili in objavili, ki bode gotovo vsim prijateljem našega nepre- strašenega in vrlega zastopnika jako dopadal. Grof Hohenwart je najprvo v zgledih dokazal krivico te postave, ktera tirja, da se bode plačeval davek od vsega imetja, da-si ta ne le nič dobička, ampak morda še velike stroške napravlja. Dalje je dokazal, da se bodo te postave težko izpeljevale in da bodo vradniki delali, kakor bodo sami hoteli, kar pa gotovo ni dobro. Potem je izvrstno zavrnil ministra Stremajerja, reki mu, da je on v svojem go- voru omenil le enega slučaja, da državna sod- nija ni bila Hohenwartovih misel, da je pa ta sodnija že velikokrat razsodila zoper sedanje ministerstvo. Še bolj mojstersko pa je grof Hohenwart obdelal ministerskega predsednika kneza Auersperga. Opomnil je, da po §. 15 tem. drž. postav se te postave smejo le spre- minjati z večino dveh tretjin. Tudi on je hotel nekdanj spremeniti eno teh postav, kateri vsi narodi niso pritrdili, in časnikarstvo naj pové, govore naj društva, pričajo naj porotne sod- nije, kdo je bolj spoštoval tuje pravice, ali on, ali pa sedanje ministerstvo. Ko je on od- stopil sedanjemu ministerstvu, ni bilo treba popravljati nobene besedice, da, še črkice ne pri ustavi. Tudi za nekdanjega ministra Schäffle-a, kterege je bil Auersperg zadnjič napadel, se je Hohenwart krepko potegnil. Najboljši odgovor na ministrove napade bi bile sicer, pravi Hohenwart, sedanje žalostne raz- mere, a on noče polemizirati in opomni le na to, da so bili Schäffle-a že pred njim drugi ministri poklicali na Avstrijsko, da je že več let iskreno delal za blagor Avstrije, ko ga je on cesarju priporočil za ministra, da je bil tedaj celo tovarš dveh sedanjih ministrov, da je gorel za blagor Avstrije ravno tako, kakor če bi bil rojen Avstrijanec in da slovi v kup- čijskih vednostih med vsim učenim svetom. Hudo so me napadali, je rekel dalje Hohen- wart, po časnikih in zdaj me še prav surovo napada, ne kak parlamentaričen novinec, kateri v tem išče najcenejše slave, ampak ministerski predsednik sam. Pa to ne velja osebi, to velja načelom, za ktera se bojuje, in za ktera zdaj po skušnji zadnjih let še bolj gori, kakor ta- krat, ko je bil minister. Vojaška vlada pač zamore z volilno preuredbo skupaj spraviti nekaj državen zbor, a ustava, ktero bi pri- poznali in branili vsi narodi, zamore se le osnovati s porazumljenjem vseh narodov te države. Naj temu nasprotuje še toliko naspro- tnikov, naj tistim, ki goré za ta načela, očitajo reakcijo, federalizem, ultramontanizem in Bog vé, kaj še vse, vendar avstrijskih narodov ne bodo prisilili k svobodi, ktera je po njihovem mnenju le spaka. — Za Hohenwartom je go- voril dekan Pflügl, kateri je liberalcem kaj grenke pravil in vsled tega od predsednika večkrat bil opominjan. Med drugim je rekel, da se on in njegovi tovarši tudi pri ti postavi ne bodo vdeležili specialne debate. Govorili so še Weber, Pauli in Bärnfeind, kterege je predsednik tudi opominjal, potem pa se je sprejel predlog za sklep splošne obravnave; drugi dan je govoril le še Karlon sam. — Posvetovanja o verskih postavah so se, kakor se nam piše, vdeležili vsi škofje razun že omenjenega starega škofa kraljevogrškega dveh dalmatinskih, ki sta pa pooblastila svo- jega nadškofa, da je niji zastopal, ljublján- skega, goriškega in tržaškega. To je zares škoda, da nobeden na Kranjskem rojenih škofov ni šel na Dunaj. „Vater- land“ vé povedati, da škofje se mislijo vrlim

govornikom v državnem zboru neki zahvaliti za vneto, s katero branijo pravice sv. cerkve. 17. t. m. so bili vsi na Dunaji bivajoči knezoškofje in nadškofje prišli v gosposko zbornico ter so predsedniku izročili pismo, v katerem naznanjajo, da ostanejo pri tem, kar so rekli l. 1868, da namreč konkordat še zmerom postavno velja in da bodo le toliko časa ostali v zboru, dokler se ne bode spuščal v posamezen razgovor o verskih postavah. „Osten“ meni, da se bodo okoli velike noči v Avstriji godile važne in imenitne reči. Liberalci si prizadevajo, kar morejo, da bi dosegli svoj namen, a na drugi strani je čuti, da bo gosposka zbornica po želji cesarjevi zavrgla verske predloge in s tem vladarja rešila zadreg, katere mu liberalci napravljajo. — Dr. Kopp je izdelal načrt neke postave o razmerah starokatoličanov. Postava obsega 4 §. Prvi § določuje, da vsi tisti, ki tajé nezmotljivost papežev, so pod varstvom države ter ostanejo katoličani. Drugi določuje, da taki fajmoštri in duhovniki obdrže tudi svoje službe; tretji pravi, da se od starokatoličanov izvoljeni duhovniki štejejo med redne dušne pastirje, in četrti zahteva, da naj v tistih krajih, kjer je ena tretjina prebivalcev starokatoliških, ta s katoličani vred ima enako pravico do cerkve. Po tem načrtu bi tedaj papež in škofje ne imeli več oblasti določevati, kdo je krivoverec in kdo pravoveren, ampak dr. Kopp je to enkrat za vselej določil. Tudi se ne bo za naprej to več razsojevalo po naku Kristusovem, ampak po teh Koppovih postavah. Poročila o postavah za samostane Kopp ni hotel sprejeti in poročal bo o njih naš izvrstni katoličan dr. Razlag. Radovedni smo, kaj bo mož tedaj skupaj skvasil.

Iz Prage, 12. marca. (Izv. dop.) — Že vi ste sami čitateljem „Slovenca“ poslali kratko spravo o shodu katol. polit. društva za Česko l. t. m., ktere ga se je vdeležilo celo historično plemstvo, koje je ravno v Pragi. — Zares, bil je to krasen pogled, videti med navzočimi prve česke kavalirje, kot predsednika Karola gr. Schönborn-a, kneza Jurija Lobkovic-a, Karola Schwarzenberg-a, Klam-Martinic-a, grofa Thun-a, Buquoi, Ledebour-a, Nostic-a, Harrach-a, Valdštajn-a in druge. — Kar se tiče govornikov samih, je najbolje dopadel poslušalcem govor kneza Jurija Lobkovic-a, o „modernem husitizmu naših „mladih“. — Govornik je tu odkril celo jalovost — počenjanja in delovanja onih, kateri se na oko oponašajo kot posnemalce Husove, ter z iskrenato satiro in humorom dokazoval „mladim“, da oni zlorabijo nauk Husov — le kot plašč k dosegi političnih namenov. „Naša dolžnost je ravno v sedanjih dobah, postaviti se na odpor z vsemi močmi proti takovemu novo-vekemu husitizmu 19. stoletja. — Vsled tega govora je Jurij Lobkovic prestal biti poslanec podfipskih mest na „rajhsrat“, in sicer so to: Mlada Boleslava, Melnik in Kaudnice, v katerih izhaja mladočeski list „Podřipan“, ki je 8. t. m. oster članek objavil proti govorniku pod napisom: „A to sme, to se drzne poslanec českih mest?“ — Preti mu list, da ne bode več voljen. Vederemo! Se ve da, od „mladih“ ne, ampak od polit. zrelih mož, ako bodo volitve zopet razpisane, in sicer boje meseca avgusta ali septembra, zopet jim „stara garda“ pokaže, da kardelce Sladkovskega vendar še ni „mobil“. — Pri zopetnih volitvah bode v teh okrajih kandidat moravski grof Belcredi, ker prepusti mandat na Moravskem bivšemu ministru Schäffle-mu.

Nekako osupnila je vest kroge tukajšnjega polit. društva, da je vlada vaše v Ljubljani — razpustila, ker je javna tajnost, da nad našim že dolgo visi Damoklov meč, in se tedaj ne čudite, ako vam v prihodnjem dopisu razpust prškega katol. društva naznanim, kajti k vladinemu denuncijavanju se je pridružilo ono iz tabora „mladih“, ter na takov način dobrovoljno delajo policaje, samo da bi se iznebili „klerikalcev“. Ni čuda potem, da nekateri poslanci v „rajhsratu“ postanejo iz slovanskega Savla — ustavaški Pavel, — kot n. pr. dr. Razlag, — a to le vsled sovraštva od katoliško-pravne stranke, a vsled čestilakomnega kokečevanja z ustavaško bando. Vsi česki listi so ostro obsodili njegov govor gledé verskih predlog; moravski listi imenujejo njegovo postopanje: „bidacké renegatství“; večerajšnji „Po-

krok“ (št. 69) ga imenuje v članku „Luxus avtonomije“ — v slovenščino preloženega „Mladočeha“, ter mu vrh tega še pojasnjuje, naj bode g. doktor zadovoljen, ako je „idealna“ Slovenija s poldrugim milijonom ljudi, ako je mala in ubožna Kranjska na ptuje stroške gospodinja v lastnem domu, in sicer na stroške nemalih dežel, kot so: Česka, Moravska in Šleska, katere še Ogre morajo zakladati!

Tukajšnja društva in besede bodo v tem mesecu slavila 50letnico, ko je na svitlo dal pod zeleno Tatro neumrljivi pevec Jan Kollar obče znano delo „Slavy dcera“, v katerem pripravlja in prerokuje Kollar bodočnost Slovanstva — krasnejše dneve, odpadnikom pa večno kletbo; kako ginljivo biča v „Slavy Dcera“ spet na drugi strani, dedični greh Slovanov — nesložnost! Kličé jim:

Učinite tu radost milé matce

Rusi, Srbi, Češi, Poláci,

Žite svorné, jako jedno stadce! (čredica.)

Bivši pred 2 leti na Dunaji, obiskal sem pokopališče v Matzeinsdorfu poleg zbrojnice, kjer počiva Kollar. Zapisal sem si njegov krasni grobni napis v knjižico, ki se glasi: „Živ je nosil v srcu národ celi, — mrtev živi v srcih celega národa!“ — Čudno se mi zdi, da česka žurnalistika ni občinstva opozorila še na to važno slavnost. — Med praškimi društvi oslavi jutri, v petek, mlada „Moravska beseda“ Kollara, katerej je pokrovitelj stari „otče“ g. dr. Fr. Palacký sam.

Konečno naj vam še omenim žalostni konec veliko-meške romantike, kateri se je pripetil tu v pondeljek. Še danes govori o tem cela Praga. Vincencij Švehlja, Srb, iz Spljita v Dalmaciji, in Karolina Taucha imela sta se jako rada; pospeševala je to znanost še ta okoliščina, da je bil on dalje časa kot brivec in friseur v službi dekletove matere, ktera ima dva velika zavoda v brivstvu in frisiranji. Ker 19. letni brivski pomočnik ni ravno obetal hčeri najlepše bodočnosti, materi to ni bilo po volji, ter ga izpusti iz službe. — Sklenila sta skupaj umreti, ter sta se v pondeljek zjutraj o 10. uri na Volsanskem pokopališču, na grobu dekletovega očeta, vzajemno ustrelila! Mati njena leži od žalosti in strahu — na smrtni postelji!

Češkoslovaška še sedaj nima ministerstva. Sennyej, piše „P. L.“, bi bil voljen stopiti v ministerstvo s to pogojo, da vstopi tudi Tisza. Misli obeh se v komisiji deveterih resnikov strinjajo. Pa tudi grof Lonyay bi zopet rad prišel na krmilo, in je v tej zadevi pisal grofu Andras-y-u, kateri mu pa na to pismo ni dal odgovora. Tudi to je dovolj jasen odgovor.

Vnanje države.

Francoska. 16. t. m. so na Angleškem Bonapartovi privrženci mladega Napoleona oklicali za polnoletnega. Francozom se je bilo izdalo 6200 vstopnic. Cesarjevič, ki je zdaj 18 let star, je v svojem nagovoru rekel, da očitno mnenje zahteva, naj se vpraša ljudstva; on se hoče določiti ljudstva podvreči, naj se že izreče za sedanjo vlado ali pa za Napoleonovce. Rudeči princ Napoleon se te svečanosti ni vdeležil in govori se, da se je vsled tega popolnoma sprl s cesarico in cesarjevičem.

Maška. 16. marca. Minister Minghetti je zboru razkladal denarni stan. L. 1873 se je 35 milijonov manj izdalo, kakor je bilo določeno; tudi v budgetu za l. 1874 je 10 milijonov manj, kakor se je s prva nameravalo; primanjkljaja ne bo čez 128 milijonov, ti se bodo poravnali z državnim zakladom in ne bo treba izdajati papirnatega denarja ali pa na posodo jemati. L. 1875 bo primanjkovalo še kakih 79 milijonov. Če bode zbornica tem predlogom pritrdila, ostane v ministerstvu, sicer ne. Zbor je bil s temi predlogi prav zadovoljen. Poštev na papirji je kmalo gotov, vse drugače pa se pokaže končni račun, pri katerem navadno nekaj milijonov več zmanjka, kakor se je mislilo.

Španski. 14. marca. Iz Bayonn-a se poroča, da ima Serrano 34000 mož in 90 topov, Karlisti pa 35000 mož. Loma hoče Karliste neki od zadej prijeti. General Tristany pa da bi bil od republikancev že premagan. Če je res?!

Poslano.

Resnicoljubni „L. Tagblatt“ je v 25. št. 31. prosenca t. l. poročal o konečni obravnavi vsled tožbe gosp. župnika našega zoper gosp. O. Bamberg, odgovornega vrednika „L. Tagblatt“ in posebno kar se tiče nas prič gosp. župnika, tako čudno sukal naše odgovore, da se je bralo ravno nasprotno od tega, kar smo mi izrekli. Dosledno bi bil moral ta list tudi o pričah, ki so govorile zoper gosp. župnika, ravno nasprotno poročati, nego so govorile. A tukaj je bil natančen, posnel je njihove pogo-vore skoro od besede do besede.

Zoper tako pačenje in prevračanje resnice, po katerem bi bil naš gosp. župnik vsem pristudena oseba, pa moramo mi odločno protestovati; mi tu javno izrečemo, da razen par liberaluhov in nekaj malopridnih ljudi, vsa fara ceni in spoštuje gospoda župnika Jarca, naj „Tagblatt“ poroča, kakor koli hoče.

Na poročilo „Tagblattovo“ bi bili že prej odgovorili, pa mi sami tega lista ne znamo brati, liberalci nam pa niso hoteli nič črhnuti o tem, kaj se piše o nas. Mi bi radi že, da bi bilo stvari konec, ker kot katoliški farani ljubimo mir in ne potrebujemo ljudi, kateri bi zdražbo delali med nami in našo spoštovano duhovščino s tem, da jo obrekujejo.

V Dolu, 8. sušca 1874.

Več faranov.

Razne stvari.

Č. g. Janez Reš, kranjski dekan, je 17. t. m. na nagloma za mrtvoudom umrl. Našli so ga popoldne ob štirih v sobi mrtvega. Pogreb bode v petek ob 9. uri zjutraj. R. I. P.

— Mrtvo novorojeno dete so našli 17. t. m. v Ljubljani za sv. Krištofom v tam navoženem pesku zakopano. Matere hudodelnice še do zdaj niso našli.

— Porotna sodnija. — 16. t. m. sta bila v Novem mestu pred porotniki zakonska Janez in Frančiška Pugel iz Raplovega v ribniškem okraju zavoljo požiga. 24. avgusta p. l. namreč je pogorala njuna pri banki „Sloveniji“ zavarovana hiša med takimi okolišinami, da je okrajna sodnija ribniška stvar začela preiskovati in ju spravila pred porotno sodnijo. Izid sodbe bomo priobčili prihodnjič.

— Star karf. Nemški časopis „Aus der Natur“ je prinesel zanimivo vest. L. 1872 je crknil najstarejši karf. pravi Methusalem med ribami. Bil je star 375 let; glava in herbet sta mu bila obraščena z mahom in z lišaji, bil je res sivi starec. Pred nedavnim je bil kupljen za 1900 frankov in je bil dejan v ribnik v Chantilli. Po nemilem slučaju je prišel v boj z močnim junakom, z požrešno ščuko in je v krepkem vojskovanju podlegel. Karf se je rodil na posestvu grofa Cosse za kralja Franca I. (med l. 1513—1547), daljava njegova je merila 97 centimetrov.

Načrtovanje:

5 ustanov Friderik Žiga baron Schwitzen-ovih po 126 gold. na leto za revne vdove in hčere kranjskih stanov. Prošnje do konca t. m. pri dež. sodniji v Ljubljani.

Služba gozdarja pri c. primorskem namestništvu s 300 gl. l. plače, 40 gl. za stanovanje, in 60 kr. ali 1 gl. za pota. Prošnje do konca meseca pri c. namestništvu v Trstu.

Služba kancelista v Litiji. Prošnje v 4 tednih. Služba oficijala pri telegrafni direkciji v Trstu. Prošnje do 12. aprila pri omenjeni direkciji.

Služba občinskega pisatelja v Postojni s 400 gl. let. plače. Prošnje do 6. aprila pri županiji postojnski.

Pri tabačni fabriki se bo zidalo več novih poslopij. Za eno je odmenjeno 50.092 gl. 63 kr., za druga pa 20.145 gl. 48 kr., in za ograjo 28.549 gl. 60 kr. Kdor boče zidanje prevzeti, naj odda svoje ponudbe do 7. aprila pri generalni direkciji.